

Організаційні засади реалізації інклюзивності у спорті

Олеся Шевчук, Ірина Когут, Вікторія Маринич

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Нині як у наукових дослідженнях, так і в міжнародній політиці все більше уваги приділяється ролі спорту в просуванні соціальної інклюзії. Науковці зазначають, що ряд факторів можуть обумовлювати саму участь людей у спортивній діяльності. Покладаючи в основу ідею інклюзії як процесу збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі, незалежно від своїх особливостей чи відмінностей, це дослідження пропонує комплексний критичний огляд наукової літератури та покликане забезпечити розуміння організаційного підґрунтя імплементації інклюзивності у спорті на якісно новому рівні. *Мета.* Наративний огляд та систематизація організаційних засад імплементації інклюзивності у спорті на основі аналізу детермінант залучення до спортивної діяльності та ключових індикаторів побудови інклюзивної спортивної культури. *Методи.* Аналіз та систематизація джерел наукової літератури, індукція, дедукція, порівняння та зіставлення, методи системного та логічного аналізу, синтез та узагальнення. *Результати.* Досліджено економічні, фізичні, соціальні та психологічні детермінанти, які на макро-, мезо- та мікрорівнях можуть впливати на участь у спортивній діяльності представників різних груп населення. Інклюзивний підхід у спортивній діяльності здатний забезпечити переваги для усіх учасників, створити спортивне середовище, де кожна особа відчуває себе бажаною та залученою. Порівняння та зіставлення результатів дослідження виявило, що це вимагає розуміння та врахування різноманітності, сприяння справедливості та забезпечення включеності як ключових аспектів інклюзивної спортивної політики.

Ключові слова: інклюзія, спорт, детермінанти залучення до спортивної діяльності, індикатори побудови інклюзивної спортивної культури.

Olesia Shevchuk, Iryna Kogut, Viktoriia Marynych

ORGANIZATIONAL FOUNDATIONS OF IMPLEMENTATION OF INCLUSIVENESS IN SPORTS

Abstract. Nowadays, more and more attention is paid to the role of sports in promoting social inclusion both in scientific research and in international politics. Researchers point out that a number of factors can determine people's participation in sports activities. Based on the idea of inclusion as a process of increasing the degree of participation of all citizens in society, regardless of their characteristics or differences, this study offers a comprehensive critical review of scientific literature and is designed to provide an understanding of the organizational basis of the implementation of inclusiveness in sports at a qualitatively new level. *Objective.* Narrative review and systematization of the organizational foundations of implementation of inclusiveness in sports based on the analysis of determinants of involvement in sports activities and key indicators of building an inclusive sports culture. *Methods.* Analysis and systematization of scientific literature, induction, deduction, comparison and contrasting, methods of systemic and logical analysis, synthesis and generalization. *Results.* The economic, physical, social, and psychological determinants were examined that can affect the participation of representatives of different population groups in sports activities at the macro-, meso- and micro-levels. An inclusive approach to sports activities can provide benefits for all participants and create a sports environment where every person feels welcome and involved. Comparing and contrasting the findings of the study revealed that this requires understanding and addressing diversity, promoting equity, and ensuring inclusion as key aspects of inclusive sport policy.

Keywords: inclusion, sports, determinants of involvement in sports activities, indicators of building an inclusive sports culture.

Вступ. Нині як в наукових дослідженнях [20, 28, 54, 70, 90], так і в міжнародній політиці [39, 115, 117, 120], все більше уваги приділяється ролі спорту в просуванні соціальної інклюзії. Соціальна інтеграція через спорт має тісний зв'язок із боротьбою з дискримінацією, оскільки обидва спрямовані на створення більш інклюзивного суспільства та забезпечення рівної участі у ньому для всіх [38, 65]. Підкреслюються здатність спорту сприяти соціальному благополуччю шляхом встановлення та зміцнення зв'язків у громаді та стосунків із родиною, друзями та однолітками, створюючи відчуття приналежності та прийняття, розвиваючи позитивне соціальне ставлення та поведінку, а також залучаючи людей з різних культурних, соціальних та економічних середовищ разом для досягнення спільних цілей та інтересів [60, 117]. У той самий час, нетерпимість і виключення можуть проявлятися і в спорті, і тим сильніше, чим більшою є соціальна нерівність, етнічні, релігійні, гендерні стереотипи, упередження щодо інвалідності та сексуальної орієнтації [66]. Незважаючи на широкий консенсус щодо потенціалу спорту в просуванні соціальної інклюзії, науковці визнають, що замість того, щоб спорт сприяв цьому, досі існують перешкоди, які заважають певним особам та групам брати участь у ньому [101, 102], і різні аспекти соціального залучення можуть обумовлювати цю участь [78, 97, 119].

У ряді наукових праць [8, 61, 77, 79, 93] учені описують бар'єри та фактори участі у спорті лише окремих мало представлених категорій, більшість з яких зосереджувались на визначенні перешкод залучення до спорту людей з інвалідністю. Науковці підкреслюють, що інклюзія у спорті для соціальної інтеграції повинна враховувати складність структурних проблем, які лежать в її основі [25]. Проте не виявлено комплексних досліджень, які б забезпечили окреслення

Shevchuk O, Kogut I., Marynych V.
Organizational foundations of
implementation of inclusiveness in sports.
Theory and Methods of Physical education
and sports. 2023; 3: 86–95
DOI: 10.32652/tmfvs.2023.3.86–95

Шевчук О., Когут І., Маринич В.
Організаційні засади реалізації
інклюзивності у спорті. Теорія і методи-
ка фізичного виховання і спорту. 2023; 3:
86–95
DOI: 10.32652/tmfvs.2023.3.86–95

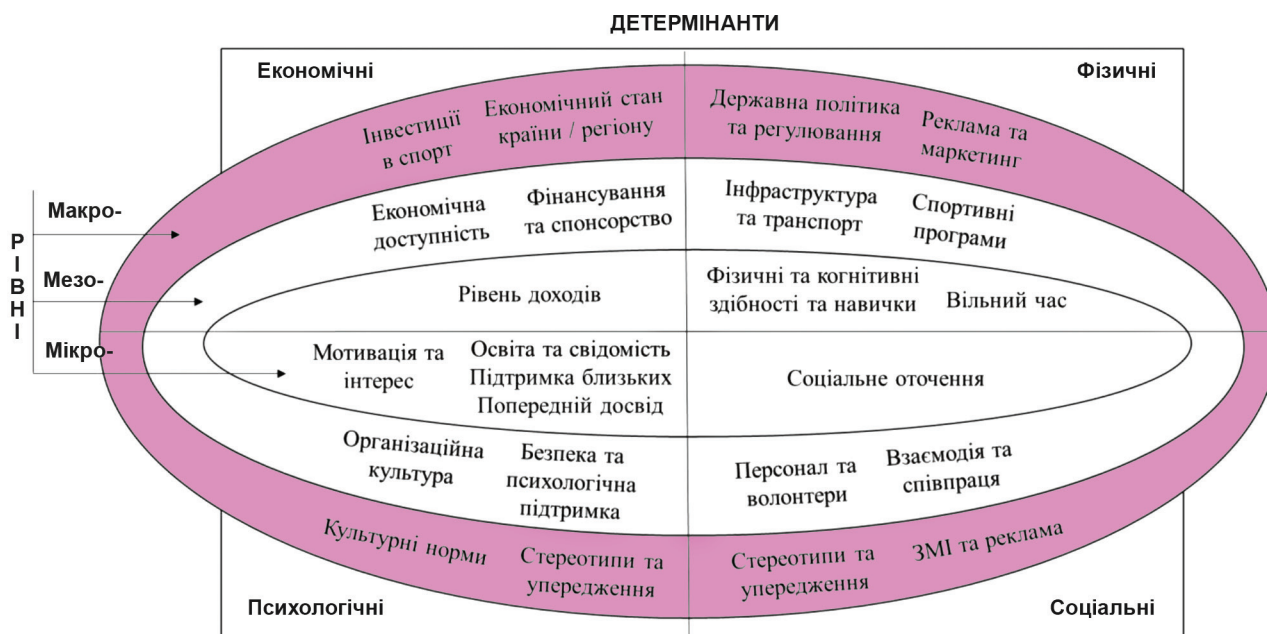

Рисунок 1 – Детермінанти залучення до спортивної діяльності різних груп населення

всіх потенційно можливих чинників, що впливають на участь у спорті людей з різними характеристиками, здібностями, потребами тощо. Позитивний соціальний потенціал може стати реальним лише в тому випадку, якщо орієнтація спорту включає стратегії, спрямовані на досягнення соціальної інклюзії [66]. Покладаючи в основу ідею інклюзії як процесу збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі незалежно від їхніх особливостей чи відмінностей, це дослідження покликано заповнити наявний пробіл та забезпечити розуміння організаційних засад реалізації інклюзивності у спорті на якісно новому рівні.

Наукову роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою 1.4. «Теоретико-методологічні засади розвитку професійного, неолімпійського та адаптивного спорту в Україні в умовах реформування сфери фізичної культури і спорту» (номер держреєстрації 0121U108294) та темою «Організаційно-методичні засади імплементації інклюзивності в освіті та спорті» в межах виконання проекту «Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Суспільні науки» Національного університету фізичного виховання і

спорту України» (номер держреєстрації 0123U102379).

Мета дослідження – наративний огляд та систематизація організаційних засад імплементації інклюзивності у спорті на основі аналізу детермінант залучення до спортивної діяльності та ключових індикаторів побудови інклюзивної спортивної культури.

Методи дослідження: аналіз та систематизація джерел наукової літератури, індукція, дедукція, порівняння та зіставлення, методи системного та логічного аналізу, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Основою дизайну дослідження є підхід наративного огляду спеціальної літератури, який є комплексним описовим синтезом раніше опублікованої інформації і покликаний допомогти виявити закономірності та тенденції в літературі, прогалини чи невідповідності в сукупності знань. Зважаючи на багатоаспектність досліджуваного питання, аналіз та систематизація даних 121 джерела передбачали використання комплексу взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих теоретичних методів: індукції та дедукції, порівняння та зіставлення, методи системного та логічного аналізу, синтез та узагальнення.

Огляд включав публікації з результатами емпіричних та теоретичних до-

сліджень, у яких вивчалися різні аспекти організаційних засад залучення та покращення досвіду спортивної діяльності різних груп населення. До аналізу були включені доступні наукові статті, книги та їх розділи, опубліковані докторські та магістерські дисертації за відповідною тематикою. Для аналізу успішних політик та ініціатив було також включено матеріали сайтів міжнародних та національних спортивних організацій.

Аналіз сучасної наукової літератури у сфері інклюзії у спорті показав, що дослідники визначають різні детермінанти, які впливають на участь у спортивній діяльності представників різних груп населення (рис. 1). У дослідженні вживаємо термін «детермінант» у значенні визначального або обмежувального чинника, здатного впливати на процеси та відношення; фактор (узагальнено за Словником української мови в 11 т. та СЛОВНИК.ua). Формуючи сприятливі або обмежені умови для занять спортом на макро-, мезо- та мікрорівнях, ці детермінанти виступають як бар'єри або фасилітатори залучення та участі у спортивних заходах. Фактори на мікрорівні пов'язані з індивідуальними характеристиками особи, такими як фізичні здібності, мотивація та інтереси. Фактори на мезорівні розглядаються на рівні спортивних клубів та

організацій, які можуть створювати позитивний або негативний досвід участі. Фактори макрорівня охоплюють соціально-економічне середовище, політику, культурні та інші широкомасштабні чинники, які також впливають на систематичну участь людей у спорті.

Досліджуючи *економічні детермінанти*, науковці зазначають, що на макрорівні економічний стан країни або регіону та інвестиції у спорт впливають на доступність спортивних закладів, програм та засобів для занять спортом. Дослідження А. В. Bernard, М. R. Busse; Е. Belli, Y. Y. Saraçoğlu [12, 13] демонструють тісний зв'язок, який існує між рівнем економічного розвитку в країні та рівнем її спортивного розвитку. Вартість спортивного обладнання, тренерських послуг та участі у спортивних заходах є факторами залучення на мезорівні [5, 15, 57, 92, 93, 95]. Крім того, відсутність фінансування або короткострокове фінансування загрожує сталості спортивним програмам [71]. Тож фінансові ресурси індивіда – його дохід, можливість оплати тренувань, спортивного обладнання та участі у змаганнях – обумовлюють залученість до спорту на мікрорівні.

Іншими важливими детермінантами дослідниками визначено *фізичні*, що пов'язані з фізичною доступністю різноманітних ресурсів. Учені констатують, що відсутність належної інфраструктури, обладнання, спортивних програм або транспорту є найбільшими фізичними перешкодами участі у спортивних секціях для людей з різними потребами [8, 15, 57, 92, 93]. Водночас державна політика та регулювання у сфері спорту впливають на залученість людей до спортивної діяльності. Якщо держава розглядає спорт як важливий аспект соціального розвитку, вона може встановлювати політичні та регуляторні механізми для стимулювання участі в спорті та сприяння розвитку спортивної інфраструктури, приймати законодавчі акти, розробляти програми та стратегії розвитку спорту, а також забезпечувати фінансову та маркетингову підтримку спортивних проєктів та ініціатив [14, 73]. Зважаючи на значну

роль ЗМІ у суспільстві, дослідження S. Khanmoradi зі співавт. [67] демонструє, що існує позитивний зв'язок між поширенням спортивної інформації та залученням до спорту. Як відмічає ряд дослідників [15, 93], індивідуальні характеристики, вільний час, фізичні та когнітивні здібності і навички є індивідуальними детермінантами регулярної участі в організованій фізичній активності.

До наступних найбільш впливових детермінант на залучення осіб до спорту та досвід участі у ньому науковці відносять *соціальні*. Результати дослідження [89] показали, що серед виокремлених 10 «доменів» спортивного досвіду, «люди та персонал», залучені до організації спорту, посідають друге місце за важливістю для членів клубу. Дослідження також підтверджують особливу роль волонтерів як складової спортивного досвіду, значення яких підвищується для участі у спортивних заходах людей з інвалідністю [29, 89]. Крім того, розрив між зацікавленими сторонами з питань інвалідності, спорту та відпочинку, освіти, місцевого самоврядування та охорони здоров'я визначено як значну перешкоду для залучення людей з обмеженими можливостями до фізичної активності [93]. Ефективність комунікації та реклами є іншим чинником, оскільки обумовлює обізнаність про доступні та відповідні варіанти [77, 93]. З іншого боку, науковці [51, 94, 112, 115] свідчать, що у багатьох випадках соціальні мережі та друзі значно впливають на рішення займатися спортом та безпосередню участь у спортивному середовищі. Варто зазначити, що значення, яке батьки приділяють руховій активності, свідчить про рівень участі їхньої дитини у спортивних заходах [5, 91, 112], а переконання батьків і дітей щодо рухової активності тісно пов'язані [5, 35, 47, 55, 93, 113].

Значними соціально-психологічними бар'єрами, що впливають та участь у спорті, є стереотипи та упередження [72, 75, 93]. Вони не лише визначають залучення до спортивної діяльності, а й окреслюють *психологічні* детермінанти. Багато науковців [15, 23, 57, 93] стверджують, що

організаційна культура у спортивних організаціях здатна сприяти як адаптивним, так і дезадаптивним психологічним результатам для учасників. Проте, зберігається тенденція негативного ставлення до особливостей і відмінностей, відсутності культурної чутливості на всіх організаційних рівнях. Говориться про неінклюзивних постачальників послуг, нерозуміння та небажання персоналу працювати з інклюзивними групами, які, в цілому, не вважають це пріоритетним напрямом їх діяльності. Негативне ставлення, суспільні стереотипи та неприйняття з боку однолітків та їхніх батьків є іншими перешкодами для участі [93, 98]. Надмірна опіка та хвилювання про безпеку своєї дитини під час фізичної активності або страх дітей та їхніх батьків отримання травми чи загострення медичного стану може перешкодити участі у спортивній діяльності [15, 93, 95]. Діти можуть не проявляти інтересу до фізичної активності через негативний досвід або відсутність занять, що викликають задоволення [98]. Крім того, освіта, самооцінка здоров'я та уявлення про важливість фізичної активності, а також підтримка близьких, виступають детермінантами на індивідуальному рівні [3].

Врахування систематизованих детермінант, мінімізація їх негативного впливу та забезпечення рівних можливостей та максимальної користі від занять спортом для людей з різними походженням, здібностями та потребами є важливим завданням політики інклюзії. Інклюзія у фізичній культурі та спорті створює підґрунтя для прийняття різноманіття людської спільноти, забезпечення її рівноправності, що сприяє реалізації провідної ідеї інклюзії: від інтегрування в освітній (спортивний) заклад до інтегрування в суспільство. Таким чином, інклюзивна спортивна культура базується на трьох стовпах: різноманітність, справедливість та включеність, які виступають індикаторами побудови інклюзивної спортивної культури (рис. 2).

Ідеальний образ спорту як інструменту сприяння соціальної інтеграції або спорту, що «розмовляє всіма мовами», не може підтримувати-

Рисунок 2 – Характеристика ключових індикаторів побудови інклюзивної спортивної культури

ся без обмежень. Прийняття окремих провідних спортсменів з маргінальними характеристиками не є показником рівних можливостей для всіх у спорті. Кожна спортивна організація має прагнути бути інклюзивною та відкритою для всіх членів громади. Індикатор *різноманітності* – це поєднання різних атрибутів і походження людей (тобто раси, етнічного походження, статі, віку, інвалідності, сексуальної орієнтації, релігії). У сучасній науковій літературі спектр категорій маргіналізованих осіб у спорті не є вузьким та не обмежується лише особами з фізичними, розумовими або сенсорними вадами. Дане твердження співвідноситься з широким розумінням терміна «особливі освітні потреби», який, відповідно до Саламанської декларації [116], охоплює всі форми різноманітності. Численні дослідження підкреслюють, що такі індивідуальні характеристики як стать [26, 43, 69, 75, 110], сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність [16, 21, 30, 50, 108], раса та етнічна приналежність [46, 56, 88, 105, 118], корінне [9, 40, 82, 107, 109, 111] та міграційне походження [65, 71, 97, 104, 105], мова, культура та релігія [17, 37, 87, 95, 118], вік [2, 7, 10, 31, 103] та інвалідність [57, 63, 83, 92, 93] відіграють значну роль в обмеженні можливостей для участі у спор-

ті. Ці характеристики перетинаються і впливають одна на одну, що призводить до складного досвіду маргіналізації та виключення. Інклюзивний підхід, заснований на прийнятті різноманітності людської спільноти, визнає важливість представництва різних ідентичностей та його позитивний вплив. Відзначення різноманітності у спорті не лише створює більш репрезентативну та інклюзивну спільноту, а й надихає та мотивує людей до реалізації своїх спортивних прагнень. Різноманітність досвіду, поглядів і талантів збагачує спортивну спільноту, сприяючи інноваціям, співпраці та, зрештою, покращуючи загальний спортивний досвід усіх учасників.

Індикатор *справедливості* визнає, що різні люди стикаються з унікальними бар'єрами та проблемами, які можуть обмежити їх участь у спорті. Він наголошує на необхідності усунути ці невідповідності та створити інклюзивне справедливе середовище, де кожен матиме рівні шанси займатися спортом, досягати успіхів і користуватися перевагами спорту. Враховуючи економічні, фізичні, соціальні та психологічні детермінанти, які як обмежують, так і фасилітують залучення та участь у спортивній діяльності, науковці визначають стратегії та напрями покращення спортивного до-

свіду. Одним із таких напрямів дослідники [17, 73, 76] вбачають вдосконалення інклюзивної спортивної політики, яка забезпечує правову базу та організаційне підґрунтя для інклюзивної участі у спорті.

Розподіл ресурсів, таких як фінансування, є іншим перспективним напрямом, спрямованим на рівність можливостей для всіх учасників [71, 93]. Особливе значення для забезпечення справедливої рівності відводиться вдосконаленню фізичного доступу і можливостей через створення та реалізацію інклюзивних програм і вдосконалення спортивної інфраструктури [15, 92]. Створення та реалізація інклюзивних ініціатив допомагає усунути бар'єри та надати людям з різними здібностями можливість займатися спортом на рівних. Це включає адаптацію об'єктів, обладнання та програм для задоволення різноманітних потреб. Огляд сучасних досліджень [22, 59, 62, 80] дозволяє стверджувати, що освіта і навчання тренерів та інших осіб у спортивній галузі є важливим стратегічним напрямом їх удосконалення. Підвищуючи обізнаність і розуміння інклюзивності, тренери можуть створити середовище, у якому поважають та враховують різноманітні потреби спортсменів, що сприяє більш інклюзивній спортивній культурі в командах та організаціях.

Сприяння різноманітності та справедливості у спорті також передбачає боротьбу з соціальними стереотипами та упередженнями, які можуть існувати в спортивному співтоваристві, і їх усунення. Це вимагає виховання культури прийняття, поваги та вдячності до людей із будь-якими індивідуальними особливостями та відмінностями. Забезпечивши обізнаність та освіту із питань різноманітності, можна зруйнувати стереотипи та подолати упередження. По-справжньому інклюзивний спорт не може бути досягнутий кількома людьми; це має бути зроблено в партнерстві. Кожен у спортивному секторі має відігравати свою роль у забезпеченні більшої інклюзивності [50]. Аналіз успішних політик та ініціатив зі створення інклюзивного спортивного середовища [33, 34, 58, 64, 84, 100] показав, що взаємо-

дія, моніторинг та оцінка допомагають визначати ефективність інклюзивних заходів та вчасно вносити відповідні корективи, що є важливим для вдалої лонгитюдної реалізації визначених стратегій. Отже, справедливість означає справедливе відповідне ставлення та рівні можливості для всіх учасників, незалежно від їхніх індивідуальних характеристик, а її досягнення потребує проактивних заходів і цілеспрямованих дій.

Індикатор *залученості* полягає у створенні спортивного середовища, де всі люди відчують, що їх цінують, поважають і мають повну можливість брати участь у процесах та робити свій внесок. Розуміння залученості виходить за рамки простого різноманітного представництва та активно прагне усунути бар'єри, упередження та дискримінаційні практики. Залученість сприяє співпраці, приналежності та відчуттю психологічної безпеки, коли голос кожного буде почутий. Аналіз спеціальної літератури [4, 27, 38, 64] надав можливість зробити висновок, що очікуваним результатом створення інклюзивної спортивної культури є фізична та програмова доступність для всіх учасників, а також соціальна інклюзія, яка сприяє залученості, взаємодії та рівності у спортивній спільноті (рис. 3).

Дискусія. Це дослідження доповнює доступну наукову літературу, критично узагальнюючи наявні у ній дані про організаційні засади імплементації інклюзивності в спорті. Діапазон і різноманітність тем, які розглядаються науковцями, ілюструють складність питання.

Спорту відведено значну роль у міжкультурних та інтеграційних процесах, сприянні рівності й терпимості та створенню інклюзивних суспільств. Проте залучення людей до організованої фізичної активності все ще залишається науковою та практичною проблемою. Враховуючи важливість першого та складність другого, необхідним є комплексне розуміння організаційних засад запровадження інклюзивності у спорті, що ведуть до більшої практики або, навпаки, відмови від занять різних груп населення. У Звіті до Європейської ко-

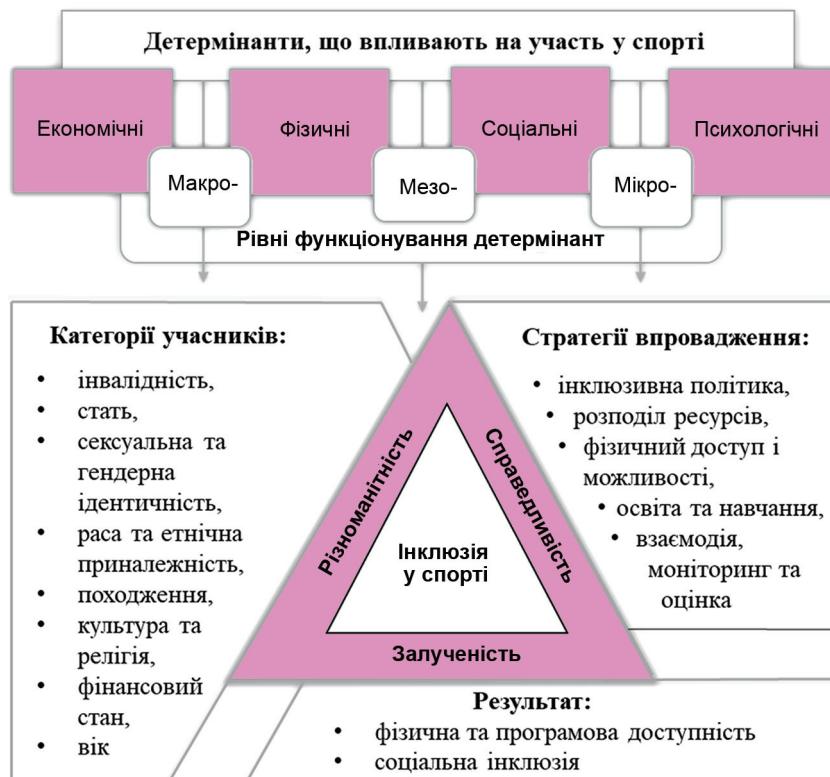

Рисунок 3 – Організаційні засади імплементації інклюзивності у спорті

місії щодо результатів дослідження доступу до спорту для людей з інвалідністю [38] зазначається, що перешкоди для участі у фізичній активності зазвичай класифікують за трьома різними рівнями: індивідуальним, соціальним та середовищним. Виокремлення у даному дослідженні макро-, мезо- та мікрорівнів функціонування факторів участі певною мірою схоже з баченням Р. Wicker, К. Hallmann та С. Breuer [119], але науковці виділяють лише два з них. Австралійські дослідники А. Baker-Lewton, Fletcher С, С. Sonn [6] відмічають такі рівні, як структурний, опосередкований та особистісний, що збігається з дослідженнями Р. Spaaij [97], який вважає, що бар'єри діють на структурному, соціокультурному, міжособистісному та особистому рівнях.

Науковцями [56, 105] відмічається, що незважаючи на те що заняття спортом можуть сприяти соціальній інтеграції, вони також можуть мати протилежний ефект, піддаючи учасників расовій або релігійній дискримінації. W. Abur [1] у дисертаційному дослідженні детально описує досвід повсякденного расизму в спор-

ті австралійців Південного Судану та демонструє його вплив на відчуженість, тоді як R. Spaaij [96, 97] документує подібний досвід серед австралійців Сомалі. Науковці [56] описують расизм як «історичну та постійну соціальну силу, яка створює серйозні проблеми для приналежності молодих людей-біженців». Різні індивідуальні, соціальні та структурні бар'єри зумовлюють низьку представленість расових меншин, зокрема «кольорових» та іспаномовних гравців у гольф у США [88]. Дискримінація та гомофобія перешкоджають різноманітності та залученню до професійного футболу в Англії [46]. Результати інших досліджень виявили нерівність і дискримінацію, що стримують жінок від участі у спортивному секторі Південної Азії як особисті, соціальні та культурні бар'єри [72].

У Звіті Англійської федерації спорту для людей з інвалідністю [86] бар'єри для участі категоризують на матеріально-технічні, фізичні та психологічні. У результаті дослідження [4] детермінант участі для занять осіб з інвалідністю від масового спорту до спорту вищих досягнень в усіх куль-

турних контекстах отримано структуру, що включала три основні групи: фізичні, спортивні та соціальні. Наявність визначених нами у результаті аналізу літературних джерел економічних факторів підтверджується висновками науковців [93, 95] про важливість для людей з інвалідністю низьких фінансових витрат на спорт. Дослідники [95] звертають увагу на соціально-економічний статус, визначений як сімейний достаток або рівень доходів, що впливає на участь у спортивних заходах, тоді як гнучкі схеми оплати, субсидовані програми [93], фінансування та спонсорство [29, 95] здатні якісно покращити залучення людей з інвалідністю та мігрантів до спортивної діяльності. Однак, інше дослідження [71] свідчить, що наявність короткострокового фінансування також загрожує сталості програми для імігрантів та не може сприяти повноцінному залученню. Тож однією зі стратегій покращення спортивного досвіду є спрямування більшої кількості ресурсів та інвестицій у спортивну інфраструктуру, фінансування та розвиток спорту в цілому, що може принести свої переваги для всіх зацікавлених сторін.

Релевантність певних факторів різниться і від віку. У дослідженні K. Spiteri зі співавт. [10] для людей похилого віку соціальні впливи, підтримка та допомога були найбільш визначеними мотиваторами. Соціальна підтримка відіграє позитивну роль і у фізичній активності підлітків, що узгоджується з попередніми дослідженнями [18, 91, 112]. При цьому найбільш послідовні зв'язки виявлено між участю підлітків та підтримкою друзів [94, 112, 114] та батьків [47, 91, 112]. Серед бар'єрів для підлітків, що впливають на відмову від фізичних вправ, втома або лінь відзначаються як головні фактори [41, 48], приділяючи менше уваги навколишньому середовищу чи об'єктам. Інші дослідження також вказують на відсутність мотивації, малорухливий спосіб життя, брак часу, депресивний настрій, фізичне здоров'я та шкільне навантаження як перешкоди [11, 48, 85]. З іншого боку, щодо зв'язку між факторами мотивації і бар'єрами для занять фізичною

активністю, результати більш ранніх досліджень вказують на дуже низьку кореляцію або відсутність зв'язку між цими факторами [19, 74, 93]. Тому зазначається, що, хоча вони і зазнають впливу, це є дуже індивідуальними.

Аналіз наукових досліджень дозволив підтвердити теорію, що тренери є ключовими фігурами, які сприяють участі зацікавлених осіб у руховій активності, саме вони можуть змінювати діяльність, аби вона була максимально доступною та корисною для всіх учасників [22, 23, 59, 80]. У дослідженні [63] зазначається, що погляди батьків і дітей полягали у тому, що успіх чи невдача участі у спортивних заходах залежать від здатності тренера успішно включити дитину з інвалідністю.

Серед типових бар'єрів, які заважають людям з інвалідністю брати участь у спорті, – недостатня обізнаність з боку тренерів та управлінців щодо того, як належним чином залучати їх до команд; відсутність можливостей і програм для тренувань і змагань; занадто мало доступних об'єктів через фізичні бар'єри; обмежена інформація та доступ до ресурсів [63, 93]. У дослідженні [93] зазначено, що кращий маркетинг можливостей організованої рухової активності для дітей може сприяти їх участі. Науковцями встановлено, що для більшості батьків передача інформації з вуст в уста була їх основним або єдиним джерелом інформації [55, 93]. Маркетинг міг би заохочувати участь шляхом включення інформації про інклюзивні можливості та цілі програми, рівень кваліфікації, навчання, персонал і транспорт.

Науковцями [53, 79, 93, 95] наголошується на тому, що партнерство між постачальниками фізичної активності, місцевими радами, школами та сектором охорони здоров'я може краще сприяти фізичній активності дітей з інвалідністю. Ці партнерства могли б просувати інклюзивні спортивні програми, покращувати доступ до наявних можливостей, підкреслювати важливість залучення до фізичної активності та сприяти розвитку шляхів між школою та громадським спор-

том. Однак наразі таке партнерство не було значним чином поширеним.

Серед фізичних факторів у дослідженнях [5, 32, 82, 93] зазначається про наявність значної різниці в доступності програм в обласних центрах та столиці. Батьки і діти у регіонах стикаються з довгими чергами на одні спортивні інклюзивні програми та закриття інших через брак учасників для функціонування спеціальних груп [42, 68, 93]. Тож більшість програм фактично виключають дітей з інвалідністю, а ті, що не виключають, зазвичай обмежені за обсягом і сегреговані, а не інклюзивні. Серед бар'єрів зазначається і акцент більшості програм на змагальній складовій [57, 61]. Ряд досліджень продемонстрували, що політика керівних органів спорту зазвичай заохочує клуби та тренерів зосереджуватися на вузьких формах участі, що складаються з перемоги та успіху в елітному спорті [24, 49, 52, 121]. Змагальний спорт підходить не кожній дитині, незалежно від того, має вона інвалідність чи ні, але доступних незмагальних програм небагато. Однак, результати дослідження N. Shields та A. Synnot [93] свідчать про те, що конкуренція сприймалася як позитивна. Хоча у попередніх літературних джерелах [44, 61] говорилося про те, що змагальні командні види спорту можуть виключити дітей з інвалідністю, проте окремі дослідження [45] підкреслюють потенціал групових видів спорту. У свою чергу, N. Spencer-Cavaliere, J. Thai, B. Kingsley [99] закликають переглянути переконання, які лежать в основі сегрегованих видів спорту, та розглянути більш інклюзивні підходи.

Останніми роками набули популярності академічні, політичні та громадські дебати про те, як сприяти підтримці та інклюзії ЛГБТ-спільноти у спортивні заходи. Результати дослідження [43] показали, що молодь із сексуальними та гендерними відмінностями має бажання брати участь у спорті та руховій активності. Проте все ще існують серйозні бар'єри, середовище, що переважно структуроване з опорою на гендерні бінарності [81]; транснегативність сприймається як одна з головних проблем в євро-

пейському спорті [16]. Незважаючи на те що, як зазначає R. Storr зі співавт. [108], збільшення організаційної підтримки серед вищого керівництва допомагає сприяти створенню сприятливого середовища для ЛГБТ-людей на всіх рівнях спорту, спортивні організації продовжують приділяти низький пріоритет вирішенню проблеми відчуження та дискримінації цієї групи людей [30]. Тож реалізація інклюзивних стратегій для нецисгендерних спортсменів виглядає як складне, але важливе завдання.

Ключовими факторами залучення жителів корінних народів до організованої фізичної активності, за даними спеціальної літератури, є культурна безпека та захист, а також розроблені програми, які очолюють корінні громади, та надають перевагу корінним цінностям [7]. Деякі значні перешкоди для участі, визначені в аналізованій літературі [118], включають: відсутність доступу до спорту та інфраструктури через віддалене географічне розташування, вартість послуг, ексклюзивність поточної структури деяких видів спорту, відсутність ознайомлення зі спортивними клубами, середовищем та доступними послугами.

Дослідники [93] звертають увагу на те, що перешкоди та фасилітатори для участі можуть відрізнятися залежно від того, чий погляд висвітлюється. Стверджується, що діти зазвичай зосереджуються на особистих факторах, тоді як батьки – на факторах сімейного, соціального, політичного і програмного спрямування.

Зусилля, спрямовані на покращення досвіду участі шляхом імплементації інклюзивності, базуються на трьох тісно пов'язаних індикаторах: різноманітності, справедливості та залученості. Виокремлення таких ключових індикаторів інклюзивного підходу є загальноновизнаним у наявній літературі та практиці [33, 58, 64] та полягає у їх розумінні як організаційних засад, що прагнуть сприяти справедливому ставленню та повній участі у спортивних заходах всіх людей, особливо груп, які історично були недостатньо представлені або піддавалися дискримінації за ознакою ідентичності чи інвалідності. Ці поняття (різ-

номанітність, рівність та інклюзія) разом представляють три тісно пов'язані цінності, які організації прагнуть інституціоналізувати. Однак у деяких концепціях поняття «справедливість» замінюється на рівність, різноманітність, залученість [115]. Інші варіанти включають різноманітність, справедливість, залученість та приналежність [27, 34, 36], залученість, різноманітність, справедливість та доступність [106]. Ці варіації підкреслюють додаткові виміри та цілі в рамках ширшої структури інклюзії, але і не входять у принципові протиріччя. Всі вони спрямовані на створення більш інклюзивних та справедливих організацій і суспільств шляхом цінування різноманітності, усунення системної нерівності та виховання культури поваги, приналежності та справедливих можливостей для всіх людей.

Сильна сторона цього дослідження полягає в тому, що воно є комплексним та критичним вивченням організаційних засад, що детермінують залучення різних груп населення до спортивної діяльності за даними зарубіжних літературних джерел, і одним із перших вітчизняних досліджень цієї тематики, яке враховує перспективи розвитку соціального та спортивного сектору у напрямі інклюзивності, що в цілому дозволяє сформувати якісно нові теоретичні знання про організаційні засади імплементації інклюзивності у спорті.

Висновки:

1. Досліджено економічні, фізичні, соціальні та психологічні детермінанти, які на макро-, мезо- та мікрорівнях можуть як перешкоджати, так і сприяти участі у спортивній діяльності представників різних груп населення.

2. Встановлено, що на врахування цих детермінант та забезпечення максимальної користі від занять спрямована інклюзивна спортивна політика у фізичній культурі та спорті, яка ґрунтується на трьох індикаторах: різноманітність, справедливість та включеність.

3. З'ясовано, що інклюзивна спортивна культура передбачає прийняття всіх аспектів різноманітності людської спільноти, визнаючи важливість представництва людей з різним похо-

дженням, здібностями і потребами та їх позитивний вплив.

4. Окреслено стратегії та напрями покращення спортивного досвіду, сприяючи рівним та справедливим можливостям для людей різних ідентичностей, незалежно від їхніх особливостей та відмінностей.

5. Визначено, що результатом імплементації інклюзивності у спорті є створення спортивного середовища, де кожна особа відчуває себе вітаною (бажаною, цінною) та залученою.

Перспективи подальших досліджень передбачають аналіз сучасного стану сформованості методичного забезпечення інклюзивної спортивної культури з урахуванням визначених організаційних засад імплементації інклюзивності у спорті.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Abur WbD. Settlement strategies for the South Sudanese community in Melbourne: An analysis of employment and sport participation. PhD thesis. 2018. 337 p. URL: <https://vuir.vu.edu.au/id/eprint/36189>.
2. Active and healthy ageing through sport. Report compiled for the Australian Sports Commission (2015) / J. Uffelen et al. 2016. URL: <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.2332.0089>.
3. Adherence to physical activity recommendations and its associated factors: An interregional population-based study / A. Alkerwi та ін. Journal of Public Health Research. 2015. Т. 4, № 1. URL: <https://doi.org/10.4081/jphr.2015.406>.
4. A framework for understanding barriers to participation in sport for persons with disability / D. Legg et al. Palaestra. 2022. Vol. 36, no. 1. P. 13–20. URL: <https://vuir.vu.edu.au/id/eprint/43883>.
5. Arnold A, Zarzycki R, Failla M. Does geographical region impact parents' perceptions towards youth sport specialization?. Orthopaedic Journal of Sports Medicine. 2021. Vol. 9, no. 7_suppl3. URL: <https://doi.org/10.1177/2325967121s00096>.
6. Baker-Lewton A, Fletcher C, Sonn C. Evaluation report: The community soccer hub. A story to tell: Building an intercultural soccer hub in Melbourne's west. Melbourne: Victoria University, 2016. 84 p. URL: <https://www.vu.edu.au/sites/default/files/Soccer%20Hub%20Final%20Report%202016.pdf>.
7. Barriers and enablers to older indigenous people engaging in physical activity—a qualitative systematic review / M. J. R. Gidgup et al. Journal of Aging and Physical Activity. 2021. P. 1–13. URL: <https://doi.org/10.1123/japa.2020-0465>.
8. Barriers and facilitators of physical activity participation among children and adolescents with intellectual disabilities: a scoping review / S. Yu et al. Healthcare. 2022. Vol. 10, no. 2. P. 233. URL: <https://doi.org/10.3390/healthcare10020233>.
9. Barriers and facilitators of sport and physical activity for Aboriginal and Torres Strait

- Islander children and adolescents: a mixed studies systematic review / T. May et al. *BMC Public Health*. 2020. Vol. 20, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12889-020-8355-z>.
10. Barriers and motivators of physical activity participation in middle-aged and older adults – a systematic review / K. Spiteri et al. *Journal of aging and physical activity*. 2019. Vol. 27, no. 6. P. 929–944. URL: <https://doi.org/10.1123/japa.2018-0343>.
11. Barriers to Physical Activity in Adolescents / N. Langguth et al. *Zeitschrift für Gesundheitspsychologie*. 2015. Vol. 23, no. 2. P. 47–59. URL: <https://doi.org/10.1026/0943-8149/a000136>.
12. Belli E, Saraçoğlu YY. The relationship between the economic development levels of the countries and their sporting achievements in the 2020 Tokyo Olympics. *Journal of Educational Issues*. 2021. Vol. 7, no. 3. P. 33. URL: <https://doi.org/10.5296/jei.v7i3.19265>.
13. Bernard AB, Busse MR. Who wins the Olympic Games: Economic resources and medal totals. *Review of Economics and Statistics*. 2004. Vol. 86, no. 1. P. 413–417. URL: <https://doi.org/10.1162/003465304774201824>.
14. Blauwet CA, Iezzoni LI. From the paralympics to public health: Increasing physical activity through legislative and policy initiatives. *Pm&r*. 2014. Vol. 6. P. 4–10. URL: <https://doi.org/10.1016/j.pmrj.2014.05.014>.
15. Blok DJ, van Lenthe FJ, de Vlas SJ. The impact of individual and environmental interventions on income inequalities in sports participation: Explorations with an agent-based model. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 2018. Vol. 15, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12966-018-0740-y>.
16. Braumüller B, Menzel T, Hartmann-Tews I. Gender identities in organized sports—athletes' experiences and organizational strategies of inclusion. *Frontiers in Sociology*. 2020. Vol. 5. URL: <https://doi.org/10.3389/fsoc.2020.578213>.
17. Building cultural diversity in sport: A critical dialogue with Muslim women and sports facilitators / N. Ahmad et al. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2020. Vol. 12, no. 4. P. 637–653. URL: <https://doi.org/10.1080/194066940.2020.1827006>.
18. Built environment and physical activity among adolescents: the moderating effects of neighborhood safety and social support / V. H. Y. Loh et al. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 2019. Vol. 16, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12966-019-0898-y>.
19. Capdevila Ortíz L, Niñerola i Maymí J, Pintanel i Bassets M. Motivación y actividad física: el autoinforme de motivos para la práctica de ejercicio físico (AMPEF). *Revista de psicología del deporte*. 2004. Vol. 13, no. 1. P. 55–74.
20. Carr J, Power MJ. More than a club, more than a game: The case of Diverse City. *Managing Sport and Leisure*. 2019. Vol. 25, no. 1-2. P. 99–113. URL: <https://doi.org/10.1080/23750472.2019.1679039>.
21. Clark CM, Kosciw JG. Engaged or excluded: LGBTQ youth's participation in school sports and their relationship to psychological well-being. *Psychology in the Schools*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1002/pits.22500>.
22. Coach education and coach development within a contemporary social justice society: implications for future research and potential pitfalls / T. J. Newman et al. *Quest*. 2022. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.1080/00336297.2022.2080082>.
23. Coaches' Motivational Style and Athletes' Fear of Failure / J. A. Moreno-Murcia et al. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2019. Vol. 16, no. 9. P. 1563. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph16091563>.
24. Coakley J. Youth Sports: What Counts as «Positive Development?». *Journal of Sport and Social Issues*. 2011. Vol. 35, no. 3. P. 306–324. URL: <https://doi.org/10.1177/0193723511417311>.
25. Collins M, Haudenhuyse R. Social exclusion and austerity policies in England: the role of sports in a new area of social polarisation and inequality?. *Social Inclusion*. 2015. Vol. 3, no. 3. P. 5–18. URL: <https://doi.org/10.17645/si.v3i3.54>.
26. Constraints to women's participation in sports: a study of participation of Pakistani female students in physical activities / R. Laar et al. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2018. Vol. 11, no. 3. P. 385–397. URL: <https://doi.org/10.1080/19406940.2018.1481875>.
27. Cultivating and Fostering Diversity, Equity, Inclusion and Belonging. USA Fencing. URL: <https://www.usafencing.org/deib>.
28. D'Angelo C, Corvino C, Gozzoli C. The challenges of promoting social inclusion through sport: the experience of a sport-based initiative in Italy. *Societies*. 2021. Vol. 11, no. 2. P. 44. URL: <https://doi.org/10.3390/soc11020044>.
29. Dawson P, Downward P. The relationship between participation in sport and sport volunteering: an economic analysis. *International Journal of Sports Finance*. 2013. Vol. 8, no. 1. P. 75–92.
30. Denison E, Bevan N, Jeanes R. Reviewing evidence of LGBTQ+ discrimination and exclusion in sport. *Sport Management Review*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1016/j.smr.2020.09.003>.
31. Dionigi RA, Gard M. Sport for all ages? Weighing the evidence. *Sport and physical activity across the lifespan*. London, 2017. P. 1–20. URL: https://doi.org/10.1057/978-1-137-48562-5_1.
32. Disparities in Youth Sports Participation in the U.S., 2017–2018 / E. T. Hyde et al. *American Journal of Preventive Medicine*. 2020. Vol. 59, no. 5. P. 207–210. URL: <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2020.05.011>.
33. Diversity, Equity and Inclusion. USOPC 2021 Impact Report. URL: <https://2021impactreport.teamusa.org/sport-advancement/diversity-equity-and-inclusion.html#gsc.tab=0.34>.
- Diversity, Equity, Inclusion and Belonging at The Skating Club of Boston. The Skating Club of Boston. URL: <https://scluboston.org/deib/>.
35. Dokuzoğlu G, Yıldız S. M. Investigation of middle school parents' attitude towards extracurricular sports activities according to some demographic characteristics. *Journal of Human Sciences*. 2019. Vol. 16, no. 4. P. 1156–1163. URL: <https://doi.org/10.14687/jhs.v16i4.5890>.
36. Duke Athletics Diversity, Equity, Inclusion, and Belonging Strategic Plan. Duke University. URL: <https://goduke.com/sports/2022/12/9/diversity-equity-inclusion-and-belonging.aspx>.
37. Eluère M, Martin LJ, Heuzé J-P. Cultural diversity and group dynamics in a professional women's volleyball team. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2022. P. 1–24. URL: <https://doi.org/10.1080/10413200.2022.2134504>.
38. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. Mapping on access to sport for people with disabilities. Publications Office, 2018. 75 p. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/061635>.
39. European Union Work Plan for Sport (1 January 2021–30 June 2024): Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting of 04.12.2020 no. 2020/C 419/01. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204(01)).
40. Facilitators and barriers to physical activity and sport participation experienced by Aboriginal and Torres Strait Islander adults: A mixed method review / B. Allen et al. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021. Vol. 18, no. 18. P. 9893. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph18189893>.
41. Factors Affecting Physical Activity in Ecuadorian Adolescents: A Focus Group Study / K. Van Royen et al. *Journal of Physical Activity and Health*. 2015. Vol. 12, no. 3. P. 340–348. URL: <https://doi.org/10.1123/jpah.2013-0288>.
42. Frey GC, Stanish HI, Temple VA. Physical Activity of Youth with Intellectual Disability: Review and Research Agenda. *Adapted Physical Activity Quarterly*. 2008. Vol. 25, no. 2. P. 95–117. URL: <https://doi.org/10.1123/apaq.25.2.95>.
43. «Game to play?»: barriers and facilitators to sexuality and gender diverse young people's participation in sport and physical activity / R. Storr et al. *Sport, Education and Society*. 2021. P. 1–14. URL: <https://doi.org/10.1080/13573322.2021.1897561>.
44. García-Liste N, Fernandez-Lasa U, Usabiaga-Arribarrena O. Oportunidades de inclusión en el deporte. Estudio de caso de un deportista con parálisis cerebral. *Ágora para la Educación Física y el Deporte*. 2022. No. 24. P. 184–206. URL: <https://doi.org/10.24197/aefd.24.2022.184-206>.
45. García Obrero E, González García H. A narrative review: basketball as a mean of inclusion for people with autistic spectrum disorder). *Retos*. 2021. Vol. 42. P. 673–683. URL: <https://doi.org/10.47197/retos.v42i0.87479>.
46. Gardiner S, Riches L. Racism and homophobia in English football: The equality act, positive action and the limits of law. *International Journal of Discrimination and the Law*. 2016. Vol. 16, no. 2-3. P. 102–121. URL: <https://doi.org/10.1177/1358229116655648>.
47. Gatouillat C, Griffet J, Travert M. Navigating the circles of social life: understanding pathways to sport drop-out among French teenagers. *Sport, Education and Society*. 2019. Vol. 25, no. 6. P. 654–666. URL: <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1643300>.
48. Gender differences in motivation and barriers for the practice of physical exercise in adolescence / I. Portela-Pino et al. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2019. Vol. 17, no. 1. P. 168. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph17010168>.
49. Gould D. The Current Youth Sport Landscape: Identifying Critical Research Issues. *Kinesiology Review*. 2019. Vol. 8, no. 3. P. 150–161. URL: <https://doi.org/10.1123/kr.2019-0034>.
50. Guidelines for the inclusion of transgender and gender diverse people in sport. Australian Human Rights Commission, 2019. 14 p. URL: <https://humanrights.gov.au/our-work/igbti/publications/guidelines-inclusion-transgender-and-gender-diverse-people-sport-2019>.
51. Hallmann K, Breuer C. The influence of socio-demographic indicators economic determinants and social recognition on sport participation in Germany. *European Journal of Sport Science*. 2012. Vol. 14, no. 1. P. 324–331. URL: <https://doi.org/10.1080/17461391.2012.704078>.
52. Hammond AM. The relationship between disability and inclusion policy and sports coaches' perceptions of practice. *International Journal of*

- Sport Policy and Politics. 2022. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.1080/19406940.2022.2074515>.
53. Hartley L, Fleay C, Tye M. Exploring physical activity engagement and barriers for asylum seekers in Australia coping with prolonged uncertainty and no right to work. *Health & Social Care in the Community*. 2017. Vol. 25. P. 1190–1198. URL: <https://doi.org/10.1111/hsc.12419>.
54. Haudenhuyse R. Introduction to the issue «sport for social inclusion: questioning policy, practice and research». *Social Inclusion*. 2017. Vol. 5, no. 2. P. 85–90. URL: <https://doi.org/10.17645/si.v5i2.1068>.
55. Hunter DE. A phenomenological approach: The impact on families of sports participation for a child with a physical disability: extended abstract of dissertation. Denton, 2009. 118 p. URL: <https://hdl.handle.net/11274/10844>.
56. «I haven't lost hope of reaching out ...»: Exposing racism in sport by elevating counternarratives / A. Baker-Lewton et al. *International Journal of Inclusive Education*. 2017. Vol. 21, no. 11. P. 1097–1112. URL: <https://doi.org/10.1080/13603116.2017.1350316>.
57. «I'll always find a perfectly justified reason for not doing it»: challenges for disability sport and physical activity in the United Kingdom / B. Ives et al. *Sport in Society*. 2019. P. 1–19. URL: <https://doi.org/10.1080/17430437.2019.1703683>.
58. Inclusion, Diversity and Equity. Sail Canada. URL: <https://www.sailing.ca/inclusion-diversity-and-equity/>.
59. Infusing disability into coach education and development: a critical review and agenda for change / R. C. Townsend et al. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 2021. P. 1–14. URL: <https://doi.org/10.1080/17408989.2021.1873932>.
60. International Council of Sport Science and Physical Education. *International Charter of Physical Education, Physical Activity and Sport: Declaration*. Paris, France, 2015. 9 p. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/international-charter-physical-education-physical-activity-and-sport>.
61. Jones DB. «Denied from a Lot of Places» Barriers to Participation in Community Recreation Programs Encountered by Children with Disabilities in Maine: Perspectives of Parents. *Leisure*. 2003. Vol. 28, no. 1-2. P. 49–69. URL: <https://doi.org/10.1080/14927713.2003.9649939>.
62. Kimber A, Burns J, Murphy M. «It's all about knowing the young person»: best practice in coaching autistic athletes. *Sports Coaching Review*. 2021. P. 1–21. URL: <https://doi.org/10.1080/21640629.2021.1944527>.
63. Kiuppis F. Inclusion in sport: disability and participation. *Sport in Society*. 2016. Vol. 21, no. 1. P. 4–21. URL: <https://doi.org/10.1080/17430437.2016.1225882>.
64. Making Sport inclusive, safe and fair. Play by the Rules. URL: <https://www.playbytherules.net.au/got-an-issue/inclusion-and-diversity/inclusion-and-diversity-in-action>.
65. Mapping of good practices relating to social inclusion of migrants through sport / European Commission et al. *Publications Office*, 2016. 99 p. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/158610>.
66. Marivoet S. Challenge of sport towards social inclusion and awareness-raising against any discrimination. *Physical culture and sport studies and research*. 2014. Vol. 63, no. 1. P. 3–11. URL: <https://doi.org/10.2478/pccsr-2014-0017>.
67. Media and sport participation with emphasis on socio-economic factors: an econometric model with simultaneous equations approach / S. Khanmoradi et al. *Iranian Journal of Management Studies*. 2021. Vol. 14, no. 3. P. 565–583. URL: <https://doi.org/doi:10.22059/ijms.2020.303936.674096>.
68. Menear K. Parents' perceptions of health and physical activity needs of children with Down syndrome. *Down Syndrome Research and Practice*. 2007. P. 60–68. URL: <https://doi.org/10.3104/reports.1996>.
69. Mikkonen M. «We are going to the right direction... but we are not in ideal world yet»: understanding gender (in)equality within leadership positions in Nordic football governance. *Sport in Society*. 2022. P. 1–21. URL: <https://doi.org/10.1080/17430437.2022.2088358>.
70. Morgan H, Parker A. Generating recognition, acceptance and social inclusion in marginalised youth populations: the potential of sports-based interventions. *Journal of Youth Studies*. 2017. Vol. 20, no. 8. P. 1028–1043. URL: <https://doi.org/10.1080/13676261.2017.1305100>.
71. Moving towards social inclusion: manager and staff perspectives on an award winning community sport and recreation program for immigrants / S. D. Forde et al. *Sport Management Review*. 2015. Vol. 18, no. 1. P. 126–138. URL: <https://doi.org/10.1016/j.smr.2014.02.002>.
72. Nanayakkara S. Crossing boundaries and changing identities: empowering south Asian women through sport and physical activities. *The International Journal of the History of Sport*. 2012. Vol. 29, no. 13. P. 1885–1906. URL: <https://doi.org/10.1080/09523367.2012.707649>.
73. National approaches to promote sports and physical activity in adults with disabilities: examples from the Netherlands and Canada / F. Hoekstra et al. *Disability and Rehabilitation*. 2018. Vol. 41, no. 10. P. 1217–1226. URL: <https://doi.org/10.1080/09638288.2017.1423402>.
74. Ni erola i Maymi J, Capdevila Ortis L, Pintanel Bassets M. Barreras percibidas y actividad física: el autoinforme de barreras para la práctica de ejercicio físico. *Revista de Psicología del Deporte*. 2006. Vol. 15, no. 1. P. 53–69. URL: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=235119204005>.
75. Okada C. Can overcoming issues of gender be an Olympic legacy (Commentary): a need for comprehensive change. *Sport in Society*. 2021. P. 1–7. URL: <https://doi.org/10.1080/17430437.2021.1961745>.
76. Pagan R. Disability, life satisfaction and participation in sports. *Handbook of leisure, physical activity, sports, recreation and quality of life*. Cham, 2018. P. 343–364. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-75529-8_20.
77. Parent-Reported motivators and barriers to participation in a community-based intervention designed for children with motor skill difficulties: A qualitative program evaluation / K. K. Brown et al. *Adapted Physical Activity Quarterly*. 2022. Vol. 39, no. 1. P. 109–128. URL: <https://doi.org/10.1123/apaq.2020-0142>.
78. Participation in sport. Australian Sports Commission. URL: <https://www.clearinghouseforsport.gov.au/participation-in-sport>.
79. Perceived facilitators and barriers for participation in leisure activities in children with disabilities: perspectives of children, parents and professionals / F. Steinhardt et al. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 2019. P. 1–15. URL: <https://doi.org/10.1080/11038128.2019.1703037>.
80. Perspectives on strategies to foster inclusion through sports: advantages, disadvantages, and considerations for implementation / M. Grandisson et al. *Inclusion*. 2019. Vol. 7, no. 2. P. 140–153. URL: <https://doi.org/10.1352/2326-6988-7-2.140>.
81. Phipps C. Thinking beyond the binary: Barriers to trans* participation in university sport. *International Review for the Sociology of Sport*. 2019. P. 101269021988962. URL: <https://doi.org/10.1177/1012690219889621>.
82. Physical activity among indigenous Australian children and youth in remote and non-remote areas / J. R. Evans et al. *Social Science & Medicine*. 2018. Vol. 206. P. 93–99. URL: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2018.04.018>.
83. Physical activity in young adults with autism spectrum disorder: Parental perceptions of barriers and facilitators / C. Nichols et al. *Autism*. 2018. Vol. 23, no. 6. P. 1398–1407. URL: <https://doi.org/10.1177/1362361318810221>.
84. Play Tennis!. Tennis Victoria. URL: <https://www.tennis.com.au/vic/theclubhouse/play-tennis>.
85. Promoting physical activity participation among adolescents: The barriers and the suggestions / S. Djalalinia et al. *International Journal of Preventive Medicine*. 2015. Vol. 6, no. 1. P. 12. URL: <https://doi.org/10.4103/2008-7802.151820>.
86. Rankin M-A. Understanding the barriers to participation in sport. *Activity Alliance*, 2012. 20 p. URL: https://www.activityalliance.org.uk/assets/000/000/807/Understanding_the_barriers_to_participation_20120510_original.pdf?1473697192.
87. Rich KA, Giles AR. Managing Diversity to Provide Culturally Safe Sport Programming: A Case Study of the Canadian Red Cross's Swim Program. *Journal of Sport Management*. 2015. Vol. 29, no. 3. P. 305–317. URL: <https://doi.org/10.1123/jsm.2013-0160>.
88. Rosselli A, Singer JN. Toward a Multilevel Framework to Examine the Underrepresentation of Racial Minorities in Golf Within the United States. *Quest*. 2015. Vol. 67, no. 1. P. 44–55. URL: <https://doi.org/10.1080/00336297.2014.985319>.
89. Rowe NF. An examination of the importance and satisfaction sports participants attach to volunteering support contextualized within a broader measure of satisfaction with the quality of the sporting experience. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2012. Vol. 4, no. 2. P. 159–172. URL: <https://doi.org/10.1080/19406940.2012.656680>.
90. Schailée H, Haudenhuyse R, Bradt L. Community sport and social inclusion: international perspectives. *Sport in Society*. 2019. Vol. 22, no. 6. P. 885–896. URL: <https://doi.org/10.1080/17430437.2019.1565380>.
91. Shah P, Southerland JL, Slawson DL. Social Support for Physical Activity for High Schoolers in Rural Southern Appalachia. *Southern Medical Journal*. 2019. Vol. 112, no. 12. P. 626–633. URL: <https://doi.org/10.14423/smj.0000000000001047>.
92. Shields N, Synnot AJ. An exploratory study of how sports and recreation industry personnel perceive the barriers and facilitators of physical activity in children with disability. *Disability and Rehabilitation*. 2014. Vol. 36, no. 24. P. 2080–2084. URL: <https://doi.org/10.3109/09638288.2014.892637>.
93. Shields N, Synnot A. Perceived barriers and facilitators to participation in physical activity for children with disability: a qualitative study. *BMC Pediatrics*. 2016. Vol. 16, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12887-016-0544-7>.
94. Social Support and Physical Activity Among American Indians in Oklahoma: Results From a Community-based Participatory Research Study / A. L. Salvatore et al. *The Journal of Rural Health*. 2018. Vol. 35, no. 3. P. 374–384. URL: <https://doi.org/10.1111/jrh.12331>.
95. Socioeconomic inequities in youth participation in physical activity and sports /

- P. S. Tandon et al. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021. Vol. 18, no. 13. P. 6946. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph18136946>.
96. Spaaij R. Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among Somalis in Australia. *Ethnic and Racial Studies*. 2012. Vol. 35, no. 9. P. 1519–1538. URL: <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.592205>.
97. Spaaij R. Cultural diversity in community sport: An ethnographic inquiry of Somali Australians' experiences. *Sport management review*. 2013. Vol. 16, no. 1. P. 29–40. URL: <https://doi.org/10.1016/j.smr.2012.06.003>.
98. Spaaij R, Knoppers A, Jeanes R. «We want more diversity but...»: resisting diversity in recreational sports clubs. *Sport Management Review*. 2020. Vol. 23, no. 3. P. 363–373. URL: <https://doi.org/10.1016/j.smr.2019.05.007>.
99. Spencer-Cavaliere N, Thai J, Kingsley B. A Part of and Apart from Sport: Practitioners' Experiences Coaching in Segregated Youth Sport. *Social Inclusion*. 2017. Vol. 5, no. 2. P. 120–129. URL: <https://doi.org/10.17645/si.v5i2.889>.
100. Sport & Competition. Special Olympics Australia. URL: <https://specialolympics.com.au/sport>.
101. Sport and discrimination in Europe. The perspectives of young European research workers and journalists / ed. by W. Gasparini, C. Talleu. Council of Europe Publishing, 2010. 160 p. URL: <https://rm.coe.int/sport-and-discrimination-in-europe-the-perspectives-of-young-european-1680734be3>.
102. Sport facing the test of cultural diversity. Integration and intercultural dialogue in Europe: analysis and practical examples / ed. by W. Gasparini, A. Cometti. Council of Europe Publishing, 2010. 90 p. URL: <http://rm.coe.int/sport-facing-the-test-of-cultural-diversity-integration-and-intercultu/1680734be5>.
103. Sport for adults aged 50+ years: participation benefits and barriers / C. R. Jenkin et al. *Journal of Aging and Physical Activity*. 2018. Vol. 26, no. 3. P. 363–371. URL: <https://doi.org/10.1123/japa.2017-0092>.
104. Sport for Life for all newcomers to Canada. Creating Inclusion of Newcomers in Sport and Physical Activity / K. Gosai et al. *Sport for Life Society*, 2018. 56 p. URL: https://sportforlife.ca/wp-content/uploads/2018/01/Sport-for-Life-for-all-Newcomers-to-Canada_2018.pdf.
105. Sport, refugees, and forced migration: a critical review of the literature / R. Spaaij et al. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2019. Vol. 1. URL: <https://doi.org/10.3389/fspor.2019.00047>.
106. Squash Canada Inclusion, Diversity, Equity & Accessibility (IDEA) Strategic Plan 2021-2024. Squash Canada Board of Directors, 2021. 8 p. URL: https://squash.ca/wp-content/uploads/2021/12/Squash-Canada-IDEA-Strategic-Plan-2021-2024_Approved.pdf.
107. Stronach M, Maxwell H. Developing sport for indigenous women and girls. *Developing sport for women and girls* / ed. by E. Sherry, K. Rowe. Abingdon, New York, 2020. URL: <https://doi.org/10.4324/9780367854201>.
108. Support for LGBT diversity and inclusion in sport: a mixed methods study of Australian cricket / R. Storr et al. *Sport Management Review*. 2021. P. 1–25. URL: <https://doi.org/10.1080/14413523.2021.1991675>.
109. Sutherland J. Indigenous sports and recreation programs and partnerships across Canada: A literature review and environmental scan. National Collaborating Centre for Indigenous Health, 2021. 52 p. URL: https://www.nccih.ca/Publications/lists/Publications/Attachments/ISR/Indigenous_Sports_and_Recreation_EN_Web_2022-01-27.pdf.
110. Talleu C. Gender equality in sports. Access for Girls and Women to Sport Practices: Brochure. Council of Europe, 2016. 42 p. URL: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/6957-gender-equality-in-sports.html>.
111. The Barriers and Facilitators of Sport and Physical Activity Participation for Aboriginal Children in Rural New South Wales, Australia: A Photovoice Project / S. Liew et al. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022. Vol. 19, no. 4. P. 1986. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph19041986>.
112. The Influence of Social Support on Physical Activity in Chinese Adolescents: The Mediating Role of Exercise Self-Efficacy / Z. Ren et al. *Children*. 2020. Vol. 7, no. 3. P. 23. URL: <https://doi.org/10.3390/children7030023>.
113. The mediating role of parental support: the relation between sports participation, self-esteem, and motivation for sports among chinese students / H. Qurban et al. *Current Psychology*. 2018. Vol. 38, no. 2. P. 308–319. URL: <https://doi.org/10.1007/s12144-018-0016-3>.
114. Theoretical models for sport participation: literature review / S. Grima et al. *International Journal of Economics and Business Administration*. 2017. Vol. V, Issue 3. P. 94–116. URL: <https://doi.org/10.35808/ijeba/138>.
115. UK Sport new Equality, Diversity & Inclusion Strategy. UK Sport. URL: <https://www.uksport.gov.uk/news/2021/06/24/new-equality-diversity-and-inclusion-strategy>.
116. UNESCO. The salamanca statement and Framework for action on special needs education. Salamanca, Spain, 1994. 50 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098427>.
117. United Nations. Transforming our world: The 2030 Agenda for sustainable development. 2015. 41 p. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.
118. What's the score? A survey of cultural diversity and racism in Australian sport. Sydney: Human Rights and Equal Opportunity Commission, 2006. 285 p. URL: https://humanrights.gov.au/sites/default/files/content/racial_discrimination/whats_the_score/pdf/whats_the_score_report.pdf.
119. Wicker P, Hallmann K, Breuer C. Micro and macro level determinants of sport participation. *Sport, Business and Management: An International Journal*. 2012. Vol. 2, no. 1. P. 51–68. URL: <https://doi.org/10.1108/20426781211207665>.
120. World Congress on Special Needs Education. Kazan Action Plan. 6th International Conference of Ministers and Senior Officials Responsible for Physical Education and Sport, 2017. 26 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000252725>.
121. «Yes we are inclusive»: Examining provision for young people with disabilities in community sport clubs / R. Jeanes et al. *Sport Management Review*. 2018. Vol. 21, no. 1. P. 38–50. URL: <https://doi.org/10.1016/j.smr.2017.04.001>.

Надійшла 26.06.2023

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Шевчук Олеся Костянтинівна <https://orcid.org/0000-0001-6331-8049>, olesia.shevchuk@ukr.net

Когут Ірина Олександрівна <https://orcid.org/0000-0002-3042-2189>, kogut_irina@ukr.net

Маринич Вікторія Леонідівна <https://orcid.org/0000-0003-2784-680X>, wikleon@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Shevchuk Olesia <https://orcid.org/0000-0001-6331-8049>, olesia.shevchuk@ukr.net

Kohut Iryna <https://orcid.org/0000-0002-3042-2189>, kogut_irina@ukr.net

Marynych Viktoriia <https://orcid.org/0000-0003-2784-680X>, wikleon@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport
Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine